

İslam aleminden 1001 İcat

🕒 04 Şubat 2010, 01:36 🗨️ CAN ALINTAŞ

İslam aleminin bilime katkısı Londra'daki Bilim Müzesi'nde bu hafta açılan "1001 İcat: Müslümanlığın Bilim Mirası" adlı yeni bir sergi ile yeniden gündeme taşındı.

Londra Bilim Müzesi'nde bu hafta açılan sergide, 700-1700 yılları arasındaki bin yıllık döneme ait, Ortaçağ'da Arap doktorların, gökbilimcilerin kullandığı araç gereçten, 13. yüzyılda bugün Türkiye'de bulunan Cizre'de yapılmış bir saate kadar bir çok ilginç tasarım var.

Filli saat, aslında serginin en dikkat çeken parçalarından. 1206'da tasarlanıp yapılmış olan orijinal saatin maketi, altı metre yüksekliğinde.

Dev bir fil yontusunun üzerine oturtulmuş saatin akrep ve yelkovanı ejderhalara benzetilmiş. Ayrıca saat başlarının vuruşuyla birlikte hareket eden sanıklı bir takım robotlar var. Saat, daha önce antik Yunan'da da kullanılan bir su düzeneğiyle çalışıyor.

Serginin hem fikren doğuşunda hem fillen gerçekleşmesinde önemli rol oynayan Profesör Salim el Hasani bu tasarımı şu sözlerle anlatıyor:

"1200'lerde, Türkiye'nin güneyinde; Irak'ın biraz kuzeyinde bulunan Cizre'de, İsmail Ebul aziz Bin Rezzaz El Cizirî tarafından tasarlanıp yapılmış. Çeşitli medeniyetlerin, insanlığın gelişmesine katkısını sembolize ediyor. El Cizirî kendi yaşadığı yerin doğal ortamında böyle bir hayvan olmamasına rağmen, saati bir filin üzerine oturtmuş, bu Hint medeniyetini simgeliyor. Filin karnına yerleştirilen ve saati çalıştıran su düzeneği antik Yunanı, inip çıkan ejderhalar Çin'i, sanıklı robotlar İslam dünyasını, kalenin üzerinde duran Zümrüd-ü Anka kuşu da antik Mısır medeniyetini temsil ediyor. Kısacası medeniyetler saati diyebiliriz buna..."

Profesör Hasani aslında sergilenenlerin "İslam bilimi diye nitelenmesine de karşı. "Çünkü, bilim bilimdir. Bilimin Hristiyanı, Müslümanı, Yahudisi olmaz. Müslüman fizik, hristiyan fizik ayrımı yoktur mesela." diyor.

"Ama, bizim burada vurgulamak istediğimiz, tarih boyunca, dini inançları ile bilimsel araştırma arasında herhangi bir çelişki görmemiş çok sayıda Müslüman bilim adamı olduğudur. Bilim, Çinli, Hintli, Yunan, Müslüman, Hristiyan, Musevi herkesçe geliştirilmiş ve birbiriyle uyum içinde alıp verilmiştir. Bu serginin ana fikri de bu. O nedenle belki sergiye, "İslamî bilim" değil, "İslam aleminde bilim" demek daha doğru olacaktır."

Serginin bir amacı da genç nesilleri bilime yönelmeye teşvik etmek, bu nedenle eserlerin hem eğitici hem de eğlendirici olmasına çalışılmış.

BİLİM MÜZESİNİN KOLEKSİYONU DA VAR

Sergi Londra Bilim müzesinin kendi koleksiyonu değil, ama müze de sergiye bir kaç parça eklemiştir. Bilim Müzesi'nin yöneticilerinden Yasmin Han için sergiye sundukları cam imbik, değerli parçalardan biri. Orta Doğu'da türünün bugüne kadar kalabilmiş en eski örneklerinden biri olan 10 ila 12. yüzyıl eseri imbiğin kimyasal damıtma işlemlerinde, özellikle parfüm üretiminde kullanıldığı düşünülüyor.

Bunlar arasında yıldızların yerlerini gösteren ve kâblenin yönünün ve namaz saatlerinin belirlenmesinde kullanılan bir disk şeklindeki usturlaplar da var. 17. yüzyıldan kalma Cebirin tarihini anlatan bir kitap da Han'ın gururla tanıttığı parçalardan.

"El cebir aslında arapça bir kelime, dengeğin kurulması, denklemin eşitlenmesi anlamına geliyor. Yazar John Harris, kitabında nefis bir dille cebirin nasıl medeniyetten medeniyete geçtiğinin hikayesini anlatıyor. Hindistan'dan, Farslara, oradan Araplara, giderek Avrupa'ya ve İngiltere'ye kadar yolculuğunu takip ediyor."

Peki İslam alemi, nasıl oldu da yüzlerce yıl bilimde oynadığı öncü rolü kapırdı? Profesör Salim el Hasani bilimsel gelişimi bir döngü olarak tarif ediyor.

"Bilimin tarih içinde, medeniyetler arasındaki seyahati, tamamen kendine özgüdür. Sıra Avrupa'ya, Avrupa Rönesansına gelmişti bu döngü içinde. Kuşkusuz tarihin döngülerinin yanında başka faktörler de vardır ve uzmanlar bunlar üzerinde durabilir."

"Ama biz bu sergiyle, yüzlerce yıl önce sağlanmış ilerlemelerin hala ne kadar heyecan verici olduğunu, yeni kuşakların günlük yaşamlarını hala nasıl etkilediğini, bir yandan onlara ilham verdiğini bir yandan da başka kültürleri, halkları ve tarihi daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu göstermeye çalıştık."

21 Ocak - 25 Nisan arasında devam edecek ücretsiz sergiye 25 Şubat 12 Mart arasında ara verilecek.